

Pie farmaceita pēc zālēm un padoma

Par farmaceitu lielākoties esam raduši domāt — cilvēks, kurš aptiekā pārdod zāles. Tomēr tā ir daudz plašāka profesija. Arī aptiekārs nav tikai darbinieks, kurš pārdod medikamentus, bet bieži pirmais un visvairāk pieprasītais veselības aprūpes speciālists, pie kura vērsamies, kad radušās veselības problēmas.

Patīk darbs ar cilvēkiem

LABA KOMANDA. Aptiekas vadītāja Ina Skrimble (no kreisās) un farmaceita asistente Anita Zālīte.

SIA "Ivina" "Euroaptiekā" Aizkrauklē strādā darbinieki ar dažādu pieredzi, bet katrs šo darbu veic ar vislielāko vēlmi palīdzēt cilvēkam rūpēs par veselību. Ik dienu aptiekā iegriežas daudz pircēji, jo iecienījuši tās darbu.

Aptiekas vadītāja Ina Skrimble par farmaceitu strādā teju 18 gadu. Studiju izvēle bija apzināta, lai gan mācības nebija vieglas.

— Jā, pamatā bija ķīmija, bet tas nav nekas tāds, ko nevar apgūt. Arī citiem iesaku nebeidties un izvēlēties farmāciju par nākotnes profesiju, jo tai ir plašas iespējas un perspektīvas. Studējot varēja izvēlēties, kur pēc tam strādāšu, un mani vienmēr vairāk saistīja darbs aptiekā. Jau tolaik zāles maz gatavoja uz vietas, bet pamatā ir darbs ar cilvēkiem, kas man vienmēr patīcis, — atzīst Ina.

Pirmā darbavieta viņai bija dienakts aptieka Ogrē, kas deva lielu dzīves un darba pieredzi, kā arī izaugsmi. Pēc laika ģimenes dēļ vēlējusies mierīgāku ritmu, un nomainīta cita aptieka turpat Ogrē. Kad "Euroaptiekā" pirms pieciem gadiem atvēra savu filiāli Aizkrauklē, labprāt izvēlējusies iespēju tajā strādāt, jo tā ir arī tuvāk dzīvesvietai.

Jāmācās visu laiku

Kā aptiekas vadītājai Inai darba diena sākas ar preču pārbaudi — cik daudz pārdots, cik konkrētā medikamenta palicis un kāds daudzums jāpasūtīta piegādātājiem. Regulāri jāuzrauga preču izvietojušos, lai tas būtu ērti pārskatāms un at-

bilstošs. Attiecībā uz receptu medikamentiem tas ir konkrēts, bet pārējo izvietojuumu nosaka aptieku tīkla mārketinga stratēģija. Tā ir iestrādāta sistēma, un aptiekas darbinieki nekļūdiģi zina, kas kur ir.

Medikamentu un citu preču klāsts aptiekās ir ļoti plašs. Turklāt piedāvājums regulāri mainās. Informācija par jaunumiem ir pietiekami plaša. To sniedz arī Zāļu valsts aģentūra, specializētie izdevumi farmaceitiem un ārstiem. Tā ka aptiekārus nebaida viss jaunais, bet jāmācās gan visu laiku.

Medikamentu nosaukuma vai iepakojuma maiņa nereti mulsina pircējus, tāpēc vajadzīga saruna ar katru, lai izskaidrotu, ka medikamenti satur to pašu aktīvo vielu un ir dažādi ražotāji. Dažkārt cilvēks iegaumē tikai tablešu krāsu vai formu un nākamreiz lūdz atkal tās pašas.

— Tā patiesi ir, un tad arī jānoskaidro, kādiem mērķiem zāles nepieciešamas, kā lietojis. Mēģinām rast risinājumu, bet, ja nav pārliecības, aicinām pakonsultēties ar ārstu un dažkārt pat atsakām, jo tās tomēr ir zāles, ko nevar tā vienkārši pamēģināt, — saka Ina.

Darbs aptiekā sadalīts maiņās, bet tik un tā darba stundas ir garas. Arī cilvēku plūsma ir liela.

— Apmeklētāju skaits nereti atkarīgs no sezonas, kad aktivizējas dažādas saslimšanas. Liela grupa pircēju ir seniori, kuriem aptiekā ir draudzīgi piedāvājumi, kā arī citi. Cilvēkiem acimredzot patīk, kā konsultējam. Palīdzēt vajag visiem, jo aptiekārs nereti ir tas, pie kura vērsas pat pirms ārsta. Mūsu pircēji ir dažādi. Dažs prasa tikai konkrē-

tas lietas un neko citu nevēlas, daļa labprāt ieklausās, kāds vēl ir piedāvājums. Mainās arī zāļu formas. Ja agrāk galvenokārt bija kapsulas, tagad ir arī šķīdnie dzērieni, kas organismā uzsūcas ātrāk un jau kļūst vairāk iecienīti. Daudz ko nosaka arī medikamenta cena, kas ir ļoti svarīga, — stāsta Ina.

Arī "Euroaptiekas" vadītāja Aizkrauklē atzīst, ka farmaceitu kopumā trūkst, jo ne visi, kuri pabeidz studijas, strādā aptiekās, bet izvēlas arī citas darba iespējas. Turklāt mainās arī darbinieku paaudzes. Pašai nekad nav bijusi doma strādāt citur kā tikai aptiekā. Darba diena gan ir nogurdinoša, tāpēc vasarās atpūtu dod vasarnīca un aktīvi vaļasprieki. Tagad tas viss ir ierobežots, un ko arī dažādi ražotāji. Dažkārt cilvēks iegaumē tikai tablešu krāsu vai formu un nākamreiz lūdz atkal tās pašas.

Vēlme palīdzēt cilvēkiem

"Euroaptiekas" filiālē Aizkrauklē strādā arī farmaceita asistente Anita Zālīte. Šo darbu viņa veic jau ceturtno gadu, pirms tam mācoties Rīgas 1. koledžā.

— Mana iepriekšējā profesija ir ekonomiste, bet kādā brīdī sapratu, ka tas nav man. Neesmu no tiem, kas var strādāt tikai kabinetā pie rakstāmgalda. Man vajag cilvēkus. Darbs aptiekā saistīja jau no bērnības, bet kaut kā visu laiku pagriezās projām. Kad bija piedāvājums apgūt farmaceita asistenta profesiju, nešaubījos ne mirkli. Lai atkal mācītos un mainītu nodarbošanos, gadu skaitam noteikti nav nozīmes. Manā kursā bija jaunais meitenes,

kurām nepadevās mācības, bet cita jau 62 gados izcili beidza koledžu. Viss atkarīgs, vai gribi to, ko dari. Nebija jau viegli mācīties, jo tas bija kas jauns un citādāks, bet noteikti ne tā, ka kaut ko nevarētu apgūt, — saka Anita.

Viņas aizraušanos un darbaprieku var just ikviens aptiekas apmeklētājs. Ar ikvienu Anita aprunājas, skaidro par medikamentiem un citām precēm, iesakot piemērotāko. Arī pati pārliecina, ka ir savā vietā, bet par to, protams, jāspriež pircējiem.

Vēl šajā aptiekā strādā farmaceite Liene Robežniece, farmaceita asistente Tatjana Lucijanova, datu ievades operatore un apkopēja Tatjana Kupriņenko. Aiz aptiekas letes ir arī Viktorija Smuļko. Viņa vispirms koledžā apguva farmaceita asistenta profesiju un tagad studē farmāciju. Viktorija atzīst, ka vēlas papildināt zināšanas, lai palīdzētu cilvēkiem.

Bijusi vēlme studēt medicīnu, bet tomēr izvēlējusies farmāciju. — Šajā darbā galvenais ir darbs ar pircējiem, un man ir prieks, ja cilvēks atgriežas un pasaka paldies, ka izdevies atrisināt veselības problēmas. Tāpēc es studēju, lai būtu vēl gudrāka un varētu palīdzēt vēl labāk. Aptiekā katru dienu var apgūt ko jaunu, jo situācijas mainās, un tas dod nenovērtējamu pieredzi, — saka Viktorija.

Anita jaunās kolēģes teikto papildina, ka gudrība galvenokārt rodas darot. Zināšanām nav lielas vērtības, ja nevari tās parādīt praksē. Aptieka nav lielveikals, bet vieta, kur pārdod zāles. Var jau pircējam pārdot prasīto paciņu, bet ir svarīgi līdzi dot arī informāciju un pārliecību par to nozīmi. ♦

Vienota saime

KRISTĪNE BOHANE savulaik ieguvusi aptieku tīkla mēneša labākā aptiekāra titulu.

Foto no "BENU aptiekas"

"BENU aptiekai" filiāles vadītāja Aizkrauklē Kristīne Bohane atzīst, ka ļoti patīk savulaik izraudzītā profesija. To veido aptiekas atmosfēra, dialogi ar cilvēkiem, iespēja palīdzēt un rast risinājumu. Turklāt tiešais darbs ar klientiem saista vairāk nekā administratīvās.

Kopš laika, kad Kristīne mācījās un sāka strādāt, daudz kas mainījies un aptieka kļuvusi citādāka. Daudz mazāk uz vietas izgatavo zāles, kas ar šo procesu un smaržām pastiprināja aptiekas gaisotni. Tagad ir daudzblakus produktu un plašākas iespējas vienviet iegādāties sev nepieciešamas preces, bet pamatā aptikai jābūt vietai, kur cilvēks iegādājas medikamentus un ir kā saikne starp ārstu un cilvēku.

Kristīne teic, ka farmaceitam jābūt ar ļoti plašām zināšanām, tāpēc katru gadu jāmācās papildus un tajā nevar apstāties. Tīrīgs mainās diezgan strauji, jo nāk jaunās ārstniecības metodes un līdz ar to arī medikamenti. Cilvēki nereti piemirst zāļu nosaukumu un lūdz aptiekāra padomu. Farmaceite atzīst, ka ne vienmēr izdodas atrast pareizās "mazās, baltās" tabletes, ko cilvēks lietojis iepriekš. Tomēr — ja nav pārliecības par to, vai tās ir istās, labāk nepārdot. Tabletes nav konfektes, ko var izmēģināt pēc patikas, jo no tām atkarīga veselība un dzīvība. Sarunā ar pircēju gan rodas risinājums, kā viņam labāk rīkoties.

— Man ir ļoti labi kolēģi, un farmaceiti vispār ir ļoti saliedēti. Kad tiekamies kādā pasākumā vai seminārā no dažādiem uzņēmumiem, vienmēr ir, par ko parunāt, arī ikdienā vienmēr var palūgt padomu un nekad neatteikis. Esam viens liels kolektīvs, — saka Kristīne.

→ 11. lpp.

Pamatā — ķīmija

PLAŠS PIEDĀVĀJUMS ir katrā aptiekā.

→ 10. lpp. **Farmaceits ir lietpratējs zāļu daudzveidībā. Šīs profesijas pārstāvis nodrošina zāļu gatavošanu, apriti, standartizāciju, uzraudzību un ekspertīzi, kā arī veic farmaceitisko aprūpi. Lai to apgūtu, jāmācās ļoti daudz. Visa pamatā ir ķīmija, bet jāapgūst arī daudzas citas lietas.**

Farmācijas jomas 1. līmeņa profesionālās augstākās izglītības programmā var apgūt farmaceita asistenta profesiju. Mācību ilgums ir 2,5 gadi, un tās iespējamas Latvijas Universitātes Rīgas 1. medicīnas koledžā un Rīgas Stradiņa universitātes Sarkanā Krusta medicīnas koledžā. Mācības ir gan par valsts budžeta līdzekļiem, gan par maksu.

Vairāki aptieku tīkli piedāvā cilvēkiem dažādā vecumā pārvaldītājus, kas ar šo procesu un smaržām pastiprināja aptiekas gaisotni. Tagad ir daudzblakus produktu un plašākas iespējas vienviet iegādāties sev nepieciešamas preces, bet pamatā aptikai jābūt vietai, kur cilvēks iegādājas medikamentus un ir kā saikne starp ārstu un cilvēku.

Kristīne teic, ka farmaceitam jābūt ar ļoti plašām zināšanām, tāpēc katru gadu jāmācās papildus un tajā nevar apstāties. Tīrīgs mainās diezgan strauji, jo nāk jaunās ārstniecības metodes un līdz ar to arī medikamenti. Cilvēki nereti piemirst zāļu nosaukumu un lūdz aptiekāra padomu. Farmaceite atzīst, ka ne vienmēr izdodas atrast pareizās "mazās, baltās" tabletes, ko cilvēks lietojis iepriekš. Tomēr — ja nav pārliecības par to, vai tās ir istās, labāk nepārdot. Tabletes nav konfektes, ko var izmēģināt pēc patikas, jo no tām atkarīga veselība un dzīvība. Sarunā ar pircēju gan rodas risinājums, kā viņam labāk rīkoties.

Tā bija mana pareizā izvēle

LĪVA KĀRKLIŅA, studē farmāciju Rīgas Stradiņa universitātes 1. kursā

— Skolas laikā man bija izvēle starp medicīnu un farmāciju, jo patika abas jomas. Tad vairāk nosliecos par labu farmācijai, un bija arī iespēja apmeklēt uzņēmumu "Grindeks", kas šo domu tikai pastiprināja. Tur redzētā man ļoti patika. Izvēlēties palīdzēja arī ķīmija, kas skolas laikā padevās un patika, bet medicīnā prioritāte tomēr ir bioloģija un anatomija, kas saistīja mazāk. Arī tagad mums šie priekšmeti nav jāapgūst tik padziļināti kā medikiem, bet ķīmijas gan ir daudz vairāk nekā skolā. Vidusskolas pēdējā klasē ķīmiju mācījosi padziļinātāk, kas deva iespēju labāk nokārtot eksāmenu. Kopumā iegūtās zināšanas bija pietiekamas, lai sāktu studēt un iegūtu valsts budžeta vietu, kas šajā fakultātē nav īpaši daudz.

Pirmajā laikā vēl gan šaubījosi, vai tomēr nevajadzēja studēt medicīnu, bet tagad esmu pārliecināta, ka izvēlējos pareizi. Šobrīd gan studijas notiek attālināti, kas nerada lielas grūtības, un ar visu var tikt galā. Kad sāksies klātienes un lielāka slodze, iespējams, būs grūtāk, bet arī interesantāk.

Pēc studijām pagaidām doma ir, ka gribētu strādāt ražošanā uzņēmumā "Grindeks". Tā var būt arī cita joma, bet priekšā vēl laiks, lai izlemtu.

tas, gan maksas. Ar bakalaura grādu var turpināt studijas maģistrantūrā vai strādāt farmaceitiskās darbības jomās. Farmācijas bakalauri drīkst strādāt farmaceitiskos uzņēmumos, aģentūrās un zinātniskos institūtos.

Rīgas Stradiņa universitātē farmācijas programma jastudē pieci gadi. Ir gan valsts budžeta vietas, ko ir vairāk nekā Latvijas Universitātē, gan iespēja studēt par maksu. Absolventu pamata darbavietas ir aptiekas, kur farmaceiti veic farmaceitisko aprūpi — konsultē aptieku apmeklētājus, izsniedz medikamentus pēc ārsta receptēm, uz vietas gatavo zāles un veic citus pienācīgus darbus. Farmaceiti strādā arī zāļu lieltirgotavās un ražotnēs, zāļu ražotāju pārstāvnīcībās, laboratorijās, zinātniskās pētniecības iestādēs. Valsts pārvaldes iestādēs — Veselības ministrijā, Zāļu valsts aģentūrā, Veselības inspekcijā, Nacionālajā veselības dienestā.

Apģūstot pamata studiju programmu, tālāk var studēt maģistra studiju programmas, izvēloties kādu specializāciju — biomedicīnu, klinisko farmāciju, mākslas terapiju, sabiedrības veselību, rūpniecisko farmāciju, uzturzinātni, veselības vadiību, bet tālāk doktora studiju farmācijas programmā. ♦

ZITA JĒKABSONE, "Latvijas aptiekas" komercdirektore vietniece mārketinga jautājumos.

Foto no Latvijas Universitātes

Skaista un cēla profesija

Zita Jēkabsons ir "Latvijas aptiekas" komercdirektore vietniece mārketinga jautājumos. Farmācijas nozarē Zita strādā jau 15 gadus, šajā laikā tā iepazīta pamatīgi. Darbs tajā savulaik bijusi sakrītība, ko nekad nav nožēlojusi. Lai arī pati nav farmaceite, šo profesiju noteikti ieteiktu citiem.

— Liels skaits farmaceitu ir ar daļu turpinātāji, jo kāds no tuviniekiem jau strādā šajā profesijā, un viņiem tas viss ir kaut nedaudz pazīstams. Tomēr arī tiem, kuri par šo nozari neko daudz nezina, ir vērts aizdomāties. Katrā ziņā vecākiem, kuriem bērni mācās 7. vai 8. klasē, ieteiktu pievērst uzmanību farmācijai kā nākotnes profesijai. Vispirms vecākiem tādēļ, ka savu bērnu profesijas izvēlē viņiem ir liela nozīme, jo ģimenēs šo jautājumu pārrunā. Turklāt katram svarīgi, lai bērni apģūst profesijas, kurās ir nodrošināts, stabils darbs un labs atalgojums.

Varbūt piesaista kādas pamanāmākas profesijas, bet jāreķinās, ka tajās var būt pārprodukcija. Farmācijas šobrīd ir pretējā — pieprasījums pēc farmaceitiem ir ļoti augsts, un Latvijā trūkst šo speciālistu. Cilvēkiem svarīga arī iespēja attīstība izvēlētajā profesijā, un farmācijā tā ir ļoti plaša. Iespējas ir milzīgas — no darba kā farmaceita asistentam līdz aptiekas vadītājam. Daudziem varbūt šķiet, ka tas ir tikai darbs aptiekā, bet iespējas ir ļoti plašas — rūpnicās, aptiekās, zāļu pārstāvnīcībās, slimnīcās, tiesu medicīnas ekspertizēs centrā un daudz kur citur. Farmaceitam jābūt arī citām īpašībām — labam psihologam, jāsprot kaut kas no biznesa un mārketinga. Tā kā pieprasījums pēc šiem speciālistiem ir augsts, darba devējs potenciāliem darbiniekiem pievērs uzmanību jau studiju sākumā.

Jaunieši par farmaceita darbu, iespējams, neaizdomājas tāpēc, ka jaunībā aptiekā ieiet retāk. Ja ir kāds ieskaš šajā darbā, "saslim" ar to ir vieglāk. Kad par šo profesiju runā pieaugušie, sākumā to visu uzņem diezgan skeptiski, bet "paveicot durtnas" uz šo jomu, interese jau parādās.

Farmaceits nav pārdevējs

Savlaicīgai domai par farmāciju jauniešiem jābūt jau kādā 7. klasē, jo ļoti būtiska šīs profesijas apģuve ir ķīmija. Daudz kas atkarīgs arī no labiem šī mācību priekšmeta skolotājiem. Ja kāds redz, ka skolēnam ir interese un padodas, to vajag atstāt uz virzīt uz priekšu.

Farmaceitam jābūt arī citām īpašībām — labam psihologam, jāsprot kaut kas no biznesa un mārketinga. Tā kā pieprasījums pēc šiem speciālistiem ir augsts, darba devējs potenciāliem darbiniekiem pievērs uzmanību jau studiju sākumā.

Kad sāku strādāt farmācijas nozarē, viena farmaceite man uzsvēra, ka pirmais, kas jāapzinās — farmaceits nav pārdevējs. To visu laiku atgādinu arī citiem. Nenoniecīnot pārdevēja arodu, farmaceits ir kaut kas daudz vairāk. Tas ir pieejamākais veselības aprūpes darbinieks, pie kura cilvēki nereti vērsas vispirms, kad uzreiz netiek pie ārsta. Farmaceitam jābūt ļoti zinātniskam, sākumā to visu uzņem diezgan skeptiski, bet "paveicot durtnas" uz šo jomu, interese jau parādās.

— Augstskolu beidzēju skaits ik gadu nav ļoti liels, un es pat teiktu, ka no darba devēja viedokļa nepietiekams. Koledžu ik gadu beidz ap 30 jauno speciālistu un apmēram tikpat augstskolu, bet tas ir par maz. Viena daļa izvēlas darbu Rīgā, bet daudzi atgriežas reģionos, un prieks, ka farmaceitu vidējais vecums kļūst arvien jaunāks. Ir arī cilvēki vidējā vecumā, kuri pārkvalificējas par farmaceitu asistentiem, jo apzinās perspektīvas, īpaši, ja darba nav savā iepriekšējā profesijā.

Aptiekās nereti strādā arī farmaceita palīgi. Tie ir cilvēki bez speciālās izglītības vai ar nepabeigtu koledžu izglītību. Viņi lielākoties nav iesaistīti pircēju apkalpošanā un nepārdod medikamentus, bet var pārdozt kosmētiku un citas lietas, palīdz izvietot medikamentus tirdzniecības zālē vai veic citus palīgdarbus. Pircējs, ienākot aptiekā, redz tikai kādus 20 procentus no farmaceita darba. Papildus ir zāļu pasūtīšana, izgatavošana un daudz kas cits. Man nesē kāds cilvēks jautāja, kāpēc vienu zāļu kastīti farmaceits paņem no atvilktnes, bet citu no plaukta? To regulē likumi, jo receptu medikamenti atrodas tikai slēgti. Plauktā izvietoti bezreceptu medikamenti. Tirdzniecības zālē medikamentu vispār nedrīkst būt, stāstu skolās, sākumā to visu uzņem diezgan skeptiski, bet "paveicot durtnas" uz šo jomu, interese jau parādās.